

Propostes PIMEC per reduir l'alta incidència de la incapacitat temporal per contingències comunes i millorar la gestió de les baixes laborals

A partir de les conclusions de l'estudi realitzat per part de l'Observatori PIMEC sobre l'evolució de la incapacitat temporal a Catalunya entre els anys 2013 i 2023 basat en dades d'estadístiques i registres oficials, hem volgut posar l'accent sobre una problemàtica que massa sovint ha estat oblidada en el debat públic i en la concertació social. Les dades que exposem al nostre Estudi i les presentacions que hem dut a terme, no presenten un problema nou, només actualitzen la seva incidència i posen de relleu l'alta afectació que té al nostre país. Aquest alt impacte, que és econòmic, productiu, i evidentment, social, no ens permet continuar obviant la necessitat d'afrontar-ho decididament des dels debats, generació de consensos i les diferents mirades. Seguir-ho fent seria donar l'esquena al país, al teixit productiu, a les empreses, i a les persones treballadores.

Però no només volem posar dades a la problemàtica, que evidencia els costos directes i indirectes que suposa per al teixit empresarial, sinó que també presentem un seguit de propostes per abordar un fenomen que impacta significativament en el funcionament de les empreses.

Aquestes propostes inclouen mesures dirigides a la millora de l'ús de la infraestructura del sistema de Seguretat Social i del sistema de salut, la millora de la gestió amb la consegüent optimització de recursos i la millora del control de la incapacitat temporal. També, posem sobre la taula possibles iniciatives que es poden dur a terme des de les empreses, orientades a millorar l'abordatge de l'absentisme per incapacitat temporal.

Tot plegat, un punt de partida de propostes, no d'arribada, i que anirem enriquint en el debat, per generar entre tots i totes les millors solucions.

1. Millorar l'ús de la infraestructura de les mútues col·laboradores del sistema de Seguretat Social

Partim de la convicció que la durada dels processos d'incapacitat temporal està estretament lligada a la capacitat del nostre sistema de salut per prestar atenció a les persones que es troben afectades per patologies que les aboquen a perdre la capacitat de treballar. També, la demora en la realització de proves diagnòstiques i mèdiques, determinades comprovacions ambulatories, o fins i tot, alguns

tractaments, impacten en la prolongació de la durada de les baixes, així com en la recuperació de les persones, i s'acaba convertint en un problema tant social, com econòmic.

Des de PIMEC considerem que per abordar la problemàtica que està generant l'absentisme laboral derivat de l'alta incidència de les baixes per incapacitat temporal i, específicament, les derivades de contingències comunes, en primer lloc, cal un millor aprofitament de la infraestructura assistencial i mèdica ja existent que tenen les Mútues Col·laboradores de la Seguretat Social (MCSS). Actualment, a Catalunya hi ha 18 entitats MCSS, amb 76 quiròfans, 1.234 llits, 23 hospitals, 1.060 centres i 33.000 professionals, i només es preveu la seva utilització en casos derivats de contingències professionals (els accidents de treball o malalties professionals). Des del punt de vista de l'eficàcia i l'eficiència, s'està produint un desapropiament objectiu de recursos que cal replantejar considerant, alhora, que les Mútues -a més de les empreses- ja cobreixen econòmicament les prestacions derivades de contingències comunes. En aquest sentit, la intervenció de les Mútues en la gestió dels processos d'incapacitat temporal derivats de contingències comunes, no només suposaria un millor aprofitament dels recursos, sinó que redundaria en un estalvi de 6.852M€ al sistema de Seguretat Social (Estimació d'estalvi calculada amb dades del 2023 de l'Associació de Mútues d'Accidents de Treball (AMAT)).

Així mateix, la millor utilització de la infraestructura, permetria minimitzar, en part, la pressió assistencial que pateix l'atenció primària al nostre país i reduir el temps d'espera en multitud de proves diagnòstiques i ambulatories. Això revertiria en l'estalvi del temps de durada mitjana dels processos d'incapacitat temporal, en un millor seguiment dels expedients mèdics i, en conseqüència, en un millor aprofitament de la capacitat productiva de la nostra força del treball.

Al mateix temps, les Mútues són entitats que poden col·laborar amb l'empresa en la implementació de mesures preventives en matèria de seguretat i salut laboral. La implicació de les Mútues en la gestió de la IT per contingències comunes contribuirà a reduir els costos d'espera i permetrà una millor gestió en la relació amb l'empresa.

Des de PIMEC considerem que un millor aprofitament de les esmentades infraestructures afavorirà, entre d'altres, la cooperació en el control de la incapacitat temporal entre el sistema sanitari públic i les Mútues Col·laboradores, fet que permetrà l'adopció de mesures orientades a evitar-ne un mal ús. Amb aquest objectiu, proposem la implementació de protocols de derivació entre el sistema sanitari públic i les Mútues Col·laboradores de la Seguretat Social.

Però especialment, contribuirà a resoldre en gran mesura els problemes actuals el fet que les Mútues, més enllà de l'actual col·laboració amb la Seguretat Social,

puguin gestionar les altes i baixes per incapacitat temporal de les persones treballadores, independentment de la causa. Les Mútues haurien de tenir també la capacitat de denegar en certs casos la prestació per incapacitat temporal, i sempre garantint l'execució dels sistemes de revisió administrativa i dels mecanismes de control que es puguin confegir, de les denegacions de prestació o revisió de les altes.

Per últim, s'hauria de garantir el dret del pacient a decidir si vol ser tractat per una Mútua Col·laboradora de la Seguretat Social en el tractament de les patologies que l'han portat a la incapacitat laboral.

2. Millora de la gestió de la incapacitat temporal

Des de PIMEC considerem que la millora en la inversió destinada a l'atenció primària a Catalunya, juntament amb l'optimització dels recursos disponibles, impactaria en la seva capacitat de donar resposta a la problemàtica de l'alta incidència de la incapacitat temporal per contingències comunes a Catalunya. En aquest sentit, l'enfortiment del sistema públic de salut, la millora dels mecanismes de col·laboració pública i privada i la millor inversió en l'atenció de les persones, és evident que milloraria els indicadors. Una inversió més eficient en els recursos de l'àmbit sanitari revertirà en una millor recuperació de les persones; objectiu que persegueix tothom.

La millora de l'eficiència, ha d'incorporar també mecanismes de desburocratització en la tasca dels professionals sanitaris que els permetin orientar la seva activitat cap a l'atenció a la persona. Per això, considerem que cal una millora de la gestió administrativa de la incapacitat temporal a l'atenció primària, a través de l'agilització i desburocratització dels procediments i les gestions que duen a terme els metges. Aquesta desburocratització, juntament amb l'atorgament a les Mútues de la capacitat d'expedir altes i baixes, hauria de seguir complementant la gestió amb la col·laboració pública i privada, a través de la xarxa d'oficines de farmàcia en determinats processos de diagnosi senzilla i de curta durada -com s'ha fet al llarg de la gestió de la COVID -.

També proposem la gestió i utilització de dades agregades per una verificació i seguiment del comportament de la incapacitat temporal a nivell territorial i, fins i tot, sectorial, monitoritzant problemàtiques específiques. L'anterior, afegit a la formació dels professionals del sistema sanitari de l'atenció primària sobre la incapacitat temporal des del punt de vista laboral, milloraria la capacitat d'adopció de solucions a la problemàtica.

Al mateix temps, es podrien crear unitats especialitzades pel tractament i gestió de determinades patologies recurrents que puguin agilitzar els procediments, tot considerant que hi ha unes patologies que copen el 54% dels dies de baixa total (osteomusculars i salut mental o emocional).

Esdevé necessari millorar el sistema sanitari a través de la col·laboració pública i privada, intensificant la derivació de proves, tractaments de recuperació i d'altres activitats sanitàries, però també deslligar el seguiment del tractament mèdic de l'alta i la baixa, en aquells casos en que tot i persistir la patologia, aquesta no la incapaciti per al treball.

Per una altra banda, s'incrementaria l'eficiència del sistema sanitari si es produís una major compartició de dades entre professionals d'aquest, i especialment, entre les diferents capes de la sanitat pública i les Mútues.

3. Millora del control de la incapacitat temporal

Des de PIMEC advertim necessari millorar i dotar de recursos els sistemes de control de la incapacitat temporal, de manera compartida amb les Mútues, reduint els terminis dels procediments de control, com a mesura d'optimització de la durada de les baixes d'incapacitat temporal. Aquesta mesura hauria de beneficiar tant a empreses com a persones treballadores, com a les Mútues que poden exigir el control de seguiment de les baixes. Resulta primordial incrementar la dotació de professionals de la inspecció mèdica que puguin fer propostes d'alta, a la vegada que s'haurien d'establir criteris que garanteixi l'objectivitat, especialment en els processos de baixa recurrents.

Així mateix, caldria revisar la graduació del règim sancionador com a millora dels sistemes de control amb l'objectiu de promoure la correcta aplicació de la normativa. En aquest sentit, els sistemes d'informació haurien de dur a terme una anàlisi de les dades i del comportament dels processos que poden posar de manifest les situacions de frau o d'abús.

També cal revisar l'actual parametrització dels temps òptims de durada de les baixes que publica l'INSS, ja que són anteriors a la pandèmia i requereixen ser actualitzats. Aquests temps de durada, que sovint són superats, i que caldria que fossin revisats amb les noves realitats que van sorgint, produeixen automatismes i rigideses en el sistema que dificulten l'ajust de la durada de la baixa a l'estat de salut real de la persona.

4. Mesures per la millora de la gestió de l'absentisme per IT a les empreses

En darrer lloc, cal impulsar mesures que permetin a les empreses portar a terme una millor gestió de la salut, des d'una perspectiva integral. Mesures preventives vinculades a l'adopció d'hàbits saludables i la generació d'entorns de treball que afavoreixin el benestar, poden contribuir a una millor salut de les persones i una millor optimització dels costos laborals. En aquest sentit, des de PIMEC proposem que es duguin a terme inversions o decisions organitzatives que, tot i no ser obligatòries, i que sovint, no correspondria a les empreses assumir-les, mentre no es resolgui la problemàtica poden ajudar a optimitzar i reduir el cost de l'absentisme per incapacitat temporal.

Aquestes mesures poden concretar-se en accions de formació sobre hàbits saludables, gestió del temps, de promoció de l'activitat física, però també l'avaluació dels riscos psicosocials, estudis de clima laboral, mesures que afavoreixin la resolució de conflictes i la millora del compromís, o sistemes de millora de processos i organització de l'activitat.

D'altra banda, sistemes d'anàlisi i quantificació dels costos laborals, directes i indirectes, vinculats a l'absentisme per incapacitat temporal permeten dimensionar l'impacte d'aquest sobre els resultats empresarials, així com orientar millor les decisions relacionades amb la seva gestió i prevenció, en aquells àmbits sobre els que es pot influir desde l'àmbit empresarial.

Cal que les empreses estiguin sensibilitzades amb la qüestió mitjançant l'anàlisi dels costos directes i indirectes que els estan suposant les baixes de les persones treballadores a la seva activitat. A més del cost directe de la cobertura de la incapacitat temporal, els complements IT i les corresponents cotitzacions a la Seguretat Social, i el cost derivat de la substitució que pugui implicar l'absència de la persona treballadora de baixa, hi ha un cost contingent indirecte que sovint no es considera però que impacta en la competitivitat de l'empresa, com el cost d'oportunitat, la pèrdua de facturació o la pèrdua de productivitat. Fer les estimacions i càlculs dels costos directes i indirectes ens permet adoptar decisions. Per això posarem en marxa una calculadora que ajudi a les *mipimes* a fer les estimacions de costos necessaris.

I en aquest sentit, desde PIMEC considerem necessari preveure mesures de suport a les empreses, especialment les *mipimes*, que facilitin l'adopció d'aquestes mesures dirigides a la millora integral de la salut i els hàbits saludables de les persones com a mesura preventiva.

Així mateix, proposem endegar activitats coordinades per a *mipimes* en territoris i sectors concrets per permetre l'accés a mesures de minimització de l'impacte en

aquestes quan els resulta més difícils de planificar-ho, i en això, PIMEC ha assumit el compromís d'endegar programes que ho facilitin.

Eines per les mipimes

PIMEC, conscient de la problemàtica emergent, ofereix un paquet de serveis dirigit a millorar i optimitzar els problemes d'absentisme amb els que es poden estar trobant les *mipimes*:

- Oferim una **calculadora de costos** mitjançant la qual les empreses podran estimar quin impacte tenen les baixes per incapacitat temporal de les seves persones treballadores en la seva activitat
- Disposem d'una [pàgina web](#) on l'empresa podrà trobar l'acompanyament i els recursos que necessiti per garantir el benestar i salut de les seves persones treballadores

Oferim un [paquet de serveis](#) per l'empresa dirigits a reduir l'absentisme laboral per motius de salut.